

תוכן האקדמות:

תשעים חרוזים יש באקדמות, ארבעים וארבעה החרוזים הראשונים מתחילים בסדר אל"ף בי"ת כפול. יתר החרוזים ראשי תיבותיהם הראשונות מצטרפים לתיבות :

"מאיר ביר רבי יצחק, יגדל בתורה ובמעשים טובים, אמן, חזק, ואמץ"

בחלק הראשון עד סיומא דלעלם ואף לא לשבועתא, משבח להקב"ה,

מ-עדב יקר אחסנתיה, חביבין דבקעתא, עד שפר עלי לחויה, באפי מלכותא, מספר בשחם של ישראל, מ-תאין ומתכנשין כחיזו אדותא, עד בחכמתה מתיבתא להון קצת להודעותא, הוא מספר את הוויכוח בין אומות העולם לישראל שאומות העולם מבקשים מישראל שיתבוללו ביניהם, והם יעשו מהם מלכים ושרים וכל רצונם.

מ-בחכמתא, משיבין ישראל לאומות העולם, והשכר הגדול שיתן לנו הקב"ה לעתיד לבא.

מ-טולוא דלוייתן הוא מתאר את המלחמה בין שור הבר ללוייתן, שמהם יתקין הקב"ה סעודת הצדיקים, שתיית יין המשומר מששת ימי בראשית,

מ-זכאין כד שמעתין שבח דא שירתא מברך הפייטן את אלה שזכו לשמוע את השירה הזאת, שכן יזכו להיות קבועים בין הצדיקים אשר יושבים בשורה העליונה אצל השכינה.

ומסיים "צבי ואתרעי בן, ומסר לך אורייתא" ה' רצה וחפץ בנו, וע"כ מסר לנו את התורה.

אמירת האקדמות נוהגים כיום שפותחים את הספר תורה ומכסים אותו, וקוראים לכהן לעלות לתורה, וכשהכהן עומד ליד הספר תורה, ולפני שהוא מברך על התורה, מזמרים את האקדמות בשיר ונעימה, החזן אומר שני חרוזים, והקהל עונה שני חרוזים שלאחריו, עד לסיום האקדמות.

מאורע האקדמות היה בשנת ד"א תתס"ב הועתק מספר מעשה ניסים.

הסיפור ממחבר ההקדמות

פרק א'

מאז חורבן בית שני, שגלו ישראל מארצם ואדמתם, ידעו היהודים בכל מקום שנתיישבו צרות רבות ורדיפות שונות. הרעה גדולה חלה במצבם כשהחלה הנצרות להתפשט בעולם. היהודים בכל מדינה ומדינה היו נתונים לחסדם של הגויים. עלילות רבות ושפלות העלילו הנוצרים על היהודים. גזירות גירוש ושמד למיניהם היו מנת חלקם של העם היהודי וסבל מר סבלו במשך שנות גלותם. דם יהודי רב נשפך כמים על קדושת ה' יתברך שמו, בכל המדינות בהן התגוררו עלו היהודים על המוקד ונשרפו בקדשם שמו יתברך.

"לב מלכים ושרים ביד ה'". היו תקופות שבמדינות מלכו מלכים שהקב"ה הכניס בליבם שיטו חסד לתושביהם היהודים. בין מדינות אלו הייתה מדינה שמאחורי מדבר "אסיא" הסמוך לנהר סמבטיון. במדינה זו היה מלך אוהב חסד, והיהודים במדינתו ישבו בטח, איש תחת גפנו ותאנתו, לא נגזרו עליהם גזרות ע"י הנוצרים, באשר המלך תמיד הגן עליהם ולא נתן להרע להם.

בקשו היהודים במדינה זו לישב בשלוה, קפץ עליהם רוגזו של כומר אחד, שהיה מכשף גדול, ובכוח כישופו החל להרע ליהודים. בצאתו לרחוב היה הורג יהודים במבט עיניו, ע"י כח הכישוף שהיה בו. פחד השתרר בין היהודים. היהודים הסתגרו בבתיהם מאימת המכשף ששוטט ברחובות להרע להם ולהרגם.

באסיפת ראשי הקהל שנתאספו לטכס עצה נגד כומר זה, הוחלט לשלוח משלחת אל המלך, שתפיל תחינה לפניו, ותקוותם הייתה שכמנהגו תמיד, יגן עליהם המלך גם עתה מפני כומר זה.

כששמע המלך מאת משלחת היהודים את רוע מעשי הכומר המכשף, בהרגו יהודים על לא עוול בכפם, חרה אפו מאד על הכומר, ומיד שלח את משרתו להביא לפניו את הכומר.

הכומר הופיע מיד כפקודת המלך. המלך שפך עליו את זעמו, ופקד עליו לבל יעיז יותר להרע ליהודים, אך הכומר החל לשכנעו: הרי היהודים חוטאים הם בנפשם, באשר אין הם מקבלים על עצמם את תורת הנצרות, ואין עוול בהרגו אנשים חוטאים. וכדי להוכיח את צדקתו, טען הכומר, אדרבא, יבחרו נא היהודים מביניהם אחד, שיעמוד נגדי בויכוח על דת ואמונה, ואז אוכיח את צדקתי, כאשר אנצח את היהודים בויכוח. ומוכן אני לכך, המשיך הכומר, אם אפסיד בויכוח יותן רשות ליהודים מאת המלך לעשות בי כרצונם, אבל אם אנצח את היהודים בויכוח, הרי שהמלך יגזור גזירת שמד עליהם, והיהודי שיסרב להמיר דתו, אחת דתו למות.

בטוח היה הכומר ששום יהודי לא יעז לעמוד איתו בויכוח, מפחד שמא ימית אותו במבט עיניו עוד בטרם יחל בויכוח, ולכן לא פחד להציע הצעה זו למלך.

לאט לאט השתכנע המלך מהכומר, והחליט לקבל את הצעתו זו, ואם באמת יפסידו היהודים בויכוח עם הכומר, חשב המלך בליבו, הרי אין הוא חייב להגן יותר על היהודים.

מיד שלח המלך לקרוא לראשי הקהל והודיע להם על החלטתו, לערוך ויכוח בין הכומר לחכם יהודי על דת ואמונה, ומיד הודיע להם על מועד הויכוח שיערך בעוד שלושה חודשים, ועד אז עליהם להעמיד חכם יהודי ממדינה זו או ממדינה אחרת כאשר יבחרו להם כרצונם, ואם ינצח החכם היהודי את הכומר ויוכיח את צדקת היהודים, יהיה הכומר נתון לידם של היהודים לעשות בו כרצונם, אבל אם הכומר ינצח, הודיע המלך ליהודים, ויוכיח שהנוצרים צודקים, יהיו היהודים חייבים להמיר דתם, והיהודי אשר יחפוץ להישאר נאמן לתורת ה' אחת דתו למות.

נדהמים ומרועשים יצאו ראשי הקהל מאת המלך, משינוי יחסו הפתאומי ליהודים, ומה לעשות לעת כזאת מי יהיה מוכן לעמוד בויכוח עם הכומר הצורר הזה, הרי רק במבט עיניו הוא הורג כל אשר יחפוץ.

נתאספו כל היהודים במדינה זו ועמדו בתענית ובתפילה, אנשים נשים וטף, והפילו תחנונים לפני הקב"ה שיחוס עליהם ויעביר את רוע הגזירה.

באותה שעה נתאספו ראשי הקהל לטכס עצה לבחור בחכם שיעמוד בויכוח עם הכומר הצורר. הועלו הצעות שונות, אולם אף אחת מהן לא נתקבלה, כי תנאי התנה הכומר, שהמתווכח עימו יוכל לעמוד בכשפיו, שאם לאו יהרגנו במבט עיניו עוד בטרם יתחיל הויכוח. עד שקם אחד הנאספים והציע את הצעתו, הנה מעבר לנהר הקרוב אלינו, הוא נהר סמבטיון, נמצאים אחינו בני משה, כולם צדיקים,

עובדי ה', ואף סנהדרין הדנים דיני נפשות יש בתוכם, נשלח שליח אליהם, בבקשה שטוחה אולי יסכים אחד מהם לבוא אלינו לעמוד בויכוח עם הכומר הצורר, ובוודאי לא יוכל הכומר להרע לו אף ע"י כישוף.

אבל דא עקא, הרי את נהר סמבטיון אי אפשר לעבור מבלי לחלל שבת, כיוון שהנהר הזה משליך אבנים כל ימות השבוע, והעובר שם נרגם באבנים, ורק בשבת קודש נח הנהר ואינו משליך אבניו,⁸ ואז יש אפשרות לעבור דרך נהר זה מבלי להינזק, אבל הרי יש בזה חילול שבת קודש. נענה רב הקהילה ואמר: כיוון שכאן אנו נמצאים בסכנת נפשות, והברירה היחידה העומדת בפנינו להצלתנו היא רק ע"י כך שיחללו את השבת, הרי הלכה פסוקה היא שפיקוח נפש דוחה שבת, לכן מותר לפי דין תורתנו הקדושה לחלל את השבת לצורך הצלתנו. נתקבלה הצעה זו על דעת כל ראשי הקהל, והוחלט לשלוח אל בני משה אחד ומיוחד מביניהם, הלא הוא רבינו מאיר ברבינו יצחק ש"ץ.

פרק ב'

הציעו לרבי מאיר הצעה זו הגם שלא היה לו חשק כל כך, אבל ידע רבי מאיר ש"ץ שמחויב הוא לקבל ע"ע שליחות זו למען הצלת נפשות בני"י, ואף שקשה עליו הדבר, שהרי לעולם לא יוכל לחזור לביתו, כיוון שבתורתו כבר לא יהיה עניין של פיקוח נפש, הרי אסור לו לחלל את השבת כדי לחזור לביתו, בכ"ז למען הצלת בני"י מגזירת שמד קיבל עליו את השליחות עם כל הקשיים שבדבר. עמד רבי מאיר וגירש את אשתו למען לא תישאר עגונה כל ימי חייה ותינשא לאחר.

בערב שבת קודש אחר הצהריים, נפרד רבינו מאיר מכל בני הקהילה, ומביתו היחידה, ועיני כולם מלאו דמעות וליבם תפילה ליושב מרומים שיצליח את דרכו של רבי מאיר, ותינצל הקהילה כולה מגזירה איומה זו, ולאחר שנפרד רבינו מאיר גם מראשי הקהל ומרב הקהילה, ארז רבינו מאיר את חפציו האישיים ויצא לדרכו שלעולם לא יחזור ממנה ובידו מצורף מכתב לבני משה, מרב הקהילה, בו הוא מספר להם על צרתו הגדולה, שפקדה אותם בעת זו, ובקשתו שטוחה לפניהם בשם כל הקהילה הקדושה, שישלחו אחד מהם שיוכל לעמוד בפני כשפיו של הכומר ולנצחו בויכוח שינהל עימו.

כל בני הקהילה ליוו את רבינו מאיר עד מחוץ לעיר, ולא עזבו את מקומם כל עוד ראו את רבינו מאיר מרחוק.

רבינו מאיר מגיע לשפת הנהר, ומחכה לכניסת השבת, ומיד כשמפסיק הנהר להשליך אבניו, החל רבינו מאיר לעבור את הנהר, ליבו דופק בחוזקה. מחלל הוא את השבת, שבת קודשינו. אך מיד מתחזק הוא בנפשו, הרי אני הולך למען הצלת נפשות של בניו של הקב"ה, ייתן הקב"ה ואצליח בדרכי. אך גמר רבינו מאיר הרהורים אלו, הנה מצא את עצמו כבר עומד מעברו השני של הנהר.

⁸ בזמירות שבת אנו מזמרים שאם מין ישאל מי אומר ששבת זה יום מנוחה, ומי אומר שזהו היום הנבחר, אז מביאים לו ראיה מהנהר סמבטיון. סמבטיון הנהר שבכל יום רץ ונמהר יוכיח בו מנוח תשיב למין אשר שואל.

כאשר הגיע רבינו מאיר למחוז חפצו, בעצם יום השבת, מיד הכירוהו בני משה כיהודי, ונתנו אותו במאסר על שחילל את השבת, כדי שביום ראשון יביאוהו לפני הסנהדרין, והם ישבו למשפט ויעיינו בדינו וישמעו את דבריו.

ביום ראשון כשישבו הסנהדרין בבית דין, הביאו לפניהם את רבינו מאיר. ליבו נתמלא פחד ורעדה מאימת הדין, וברטט מוציא הוא את מכתבו מרב הקהילה ומוסרו לראש הסנהדרין. לאחר שקראו הסנהדרין את המכתב ושמעו את דבריו שנאמרו בבכיות עצומות, זיכו אותו בדינו עפ"י ההלכה שהרי פיקוח נפש דוחה שבת.²

לאחר זאת הפילו הסנהדרין גורל, מי ילך למדינה שמעבר לנהר הסמבטיון, לעמוד בויכוח עם הכומר, ובעזהשי"ת יציל את היהודים היושבים שם מגזירת שמד. נפל הגורל על חייט אחד. מיד עמד החייט וגירש את אשתו, שהרי לעולם לא יוכל לחזור לביתו מבלי לחלל את השבת.

במשך השבוע עד לערב שבת בו יצא החייט לדרכו, שרתה רוח הקודש על רבינו מאיר, וחיבר פיוט לכבוד השי"ת, והוא האקדמות, בו נותן שבח לרבש"ע גדולתם של היהודים, גודל שכר המובטח להם אם יעסקו בתורה וישמרו את מצוותיה, כתב רבינו מאיר את האקדמות בארמית, כדי שהמלאכים לא יבינו את השבחים הגדולים שאנו משבחים להשי"ת, את האקדמות כתב רבינו מאיר בחרוזים לפי סדר האל"ף בי"ת פעמיים, ובסופו רמז בחרוזים את שמו "מאיר ביר רבי יצחק יגדל בתורה ובמעשים טובים אמן חזק ואמץ".

בערב שבת נפרד החייט מכל קרוביו ומכיריו, ומכל יהודי המקום, כל הנפרדים ממנו אהלו לו שיצליח בדרכו ושיזכה על ידו שיתרבה כבוד שמים, אחרון אחרון נפרד מהחייט רבינו מאיר, המלוהו בדרכו עד לשפת הנהר, ושם מוסר לו את האקדמות שחיבר, ומבקשו שיפיצנו בכל תפוצות ישראל, למען ישאר זכרו בין היהודים – שמעבר השני על הנהר – לכל הדורות.

בכניסת השבת כאשר פסק הנהר להשליך את אבניו החל החייט לעבוד את הנהר לדרכו, היהודים במדינתם שמעבר לנהר שהיו נתונים בצרה, חיכו כל השבוע בכליון עינים לראות האם הצליח ה' את דרכו של רבינו מאיר, וביום שישי לפנות ערב, עם דמדומי חמה עמדו כולם מחוץ לעיר להקביל את פני השליח המיוחל אם הסכימו בני משה לשלחו בודאי יגיע לאחר כניסת השבת, עודם עומדים ומסתכלים למרחוק והנה עיניהם רואות איש מתקרב אליהם, וכאשר הגיע יותר קרוב כבר הבחינו שהוא יהודי, ולבם נתמלא שמחה, והחלו להודות ולשבח לה' על אשר עזרם עד כה, ותקוותם לה' שיצליח דרכם עד לבטול הגזירה לגמרי, משהגיע החייט אליהם קבלוהו בשירה ובריקודים ובמחולות הובילוהו, בכבוד רב לביתו של הרב, שם התאכסן החייט.

² לולי דבריו היה אפשר לומר שהראה להם כבר בשבת ולא אסרוהו.

פרק ג'

מיד עם צאת השבת יצאה משלחת ראשי הקהל אל המלך, ובשרוהו שכבר בחרו בחכם יהודי שמוכן לעמוד בויכוח עם הכומר הצורר, ואין הוא מפחד מכשפיו, והודיעו לו שהמלך יכול גם להקדים את המועד הנקבע לויכוח.

כאשר שמע המלך את דבריהם, הודיע לכומר, שיהיה מוכן לויכוח, וכן הודיעו שהקדים את מועד הויכוח, נקבע יום שבו יערך הויכוח, והמלך ציוה להכין במה גדולה בתוך בקעה ענקית מתוך לעיר מוקפת בעצים גבוהים, שם יתאספו כל היהודים והנוצרים ויראו מקרוב בויכוח שיתנהל בין הכומר לחייט היהודי.

ביום המוגבל באו לבקעה הנועזת, המלך, שריו, יועציו, וכל גדולי המדינה, ומסביבם התיצבו כל העם, הכומר החייט עלו על הבמה, הכומר הביט על החייט בלעג ובבוז, והחל לתת בו עיניו, אך לא יכל להזיקו, החל הכומר לפחד מהחייט, אבל שת עצה בלבו, ואמר למלך, לפי שנתחיל בויכוח, ברצוני לשמח את לב המלך, לעיני כולם אעשה דבר פלא אשר כל רואיו ישתוממו למראה עיניהם.

ליד הבמה עמדו שני אבני רחיים, אבני שיש כבדות וגדולות, לקח הכומר את אבני הרחיים הכבדות ונשא אותם על כתיפיו אל הבמה, ובכח זרק אותם לאוויר, ועל ידי כישוף עשה כך שנשאר האבנים לעמוד באויר, והחלו להסתובב כבזמן שטוחנים בהם חטים, וכל העם רואים ומשתוממים למראה עיניהם.

לאחר זאת פנה הכומר אל החייט ואמר לו, עשה גם אתה דבר פלא למען יהנה המלך גם ממך, ויאמר החייט, הנה מסביבנו ישנם אילנות רחבים וגבוהים בחר לך או שאני אכופף בכוחי עץ גבוה עד שיגיע ראשו לארץ, ולאחר זאת תתקרב אתה ותחזיק בראש האילן הכפוף שלא יקפוץ בחזרה למעלה, או שאתה תכופף את העץ לארץ ואני בכוחי אחזיקנו לבל יקפוץ חזרה.

בטח בכומר בלבו שלא יוכל היהודי לכופף אילן עד לארץ, ממילא לא יצרך הוא להתחזקו, ולכן אמר לחייט שהוא בוחר באפשרות ראשונה שהחייט יכופף את האילן ולאחר זאת הוא יחזיק את העץ בכח לבל יקפוץ חזרה.

ירד החייט מן הבמה – ונשא תפלה ליושב מרום שיצליח ויקדש שם שמים – ניגש החייט אל האילן הגבוה ביותר ועבה מאד, ובבת אחת כופפו לארץ, וכעת קרא החייט אל הכומר בקול, בא והחזק בראש האילן לבל יקפוץ למעלה, ירד הכומר מן הבמה בלב נפתח ונרעש, אך למראית עין חייך והלך בין הקהל בפני שלוות, כאשר הגיע הכומר אל העץ והחל לאחוז בראשו, שמט החייט את ידו מהעץ, ובתנופה עזה התרומם העץ לגובה והעיף יחד אתו את הכומר בבת אחת לבין שני אבני הרחיים שעדיין הסתובבו באויר, וכהרף עין נטחן הכומר בין אבני הרחיים הכבדות...

היהודים בראותם אתה נסים והנפלאות שחולל השי"ת לעיניהם החלו להלל ולשבח את השם יתברך שמו, והנוצרים הורידו עיניהם לארץ מבושה שכיסתה את פניהם.

המלך הורה מיד לבטל את גזירת השמד שהוכנה מראש, ובאותו מעמד הכריז כי נתבררה צדקת היהודים, ומאז והלאה בל יעזו שום נוצרי לפגוע ביהודים ולהפריעם מאמונתם בה' ומי אשר יפר את הוראתו זו וינסה להרע ליהודים, יהיה צפוי לעונש מות.

בשירה וריקודים חזרו היהודים לבתיהם, כשהחייט נישא על כתפיהם עד לביתו של הרב שם התאכסן החייט עד אשר יבנה לו בית משלו, למחרת התקיימה סעודת הודיה בה השתתפו כל היהודים, אנשים נשים וטף, בעת הסעודה נשאר הרב את דברו לפי העם, ודרש מהם להתחזק באמונת ה' ובתורתו, ובמקום קרבן תודה שהיום אי אפשר להקריב, יקבל כל אחד מהם להוסיף כל יום עוד שעה בלימוד התורה יותר מכפי שהיה רגיל עד היום, גם החייט נשא את דברו בפניהם וחיזקם באמונת ה' העוזר ומגן לכל החוסים בו, ובסוף דבריו הוציא מאמתחתו³ את האקדמות שמסר לו רבינו מאיר ואת בקשתו לפרסם את האקדמות בכל תפוצות ישראל, אכן זכה רבינו מאיר שבכל קהילות ישראל יוצאי אשכנז, נוהגים לזמר את ההקדמות ביום מתן תורתנו לפני קריאת התורה.

---

³ בודאי לא טלטל את ההקדמות בשבת אלא זכרם בע"פ.